

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

**Циклова комісія соціально-гуманітарних дисциплін
та фізичної підготовки**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Політологія»
вибіркових компонент

освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Технічне обслуговування та ремонт повітряних суден і авіадвигунів

за темою 1 - «Предмет, структура та функції політології»

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2022 №8

СХВАЛЕНО

Методичною радою
Кременчуцького льотного
коледжу Харківського
національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.08.2022 №1

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2022 №8

Розглянуто на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, протокол від 10.08.2022 №1

Розробник: викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки, спеціаліст вищої категорії Кошева Ю.В.

Рецензенти:

1. Викладач Кременчуцького національного університету ім.М.Остроградського, к.пед.наук, доц., доцент кафедри психології, педагогіки та філософії Сошенко С.М.
2. Викладач циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін та фізичної підготовки Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС, к.пед.н, викладач вищої категорії Кірюхіна М.В.

План лекції

1. Генеза поняття "політика".
2. Виникнення та становлення політичної науки.
3. Предмет, методи, функції політології, природа політичних знань.
4. Поняття "парадигми" та основні парадигмальні підходи.
5. Роль політології в сучасному житті.

Рекомендована література:

Основна

1. Конституція України. - К. 2011.
2. Погорілий Д.Є. Політологія: кредитно-модульний курс. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури. Фірма «Інкос». 2008. - 432 с.
3. Політична система сучасної України. Особливості становлення, тенденції розвитку. - К.,-1998.
4. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В.П. Горбатенко. – 2-е вид. – К.: Генеза, 2004. -736 с.
5. Політологія (за ред. Н.И. Сазонова).-Х., 2001.
6. Політологія /За ред. А.Колодій.- К., 2003.
7. Політологія /За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. -К., 2001.
8. Рудич Ф.М.Політологія. Підручник. - Київ.,-2005.
9. Себайн Д., Торсон Т. Історія політичної думки.-К., 1997.
10. Урін О.В. Політологія. Конспекти курсу лекцій з таблицями та схемами (шосте видання). - Кременчук.- 2010, - 323 с.
11. Шляхтун П. П. Політологія - К., 2007.

Додаткова

1. Головатий М. Проблеми і біль становлення української еліти //Нова політика, 1999.- №2.- С.45-50.
2. Кухта Б., Теплоухова Н. Політичні еліти і політичне лідерство.-К.,1997.
3. Куць О. Етнополітичні аспекти розбудови української держави.-Х.,1999.
4. Мала енциклопедія етнодержавознавства.-К.,1996.
5. Нагорна Л.П. Політична культура українського народу. Історична ретроспектива і сучасні реалії. К.,- 1998.
6. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. В 2-х т. – К. 1994.
7. Приходько С.М. Політичні аспекти теорії еліти в українській сучасно-політичній думці ХХ ст. – К., 1999.

8. Гончарова О. С., Матета О. А. Політична еліта України: лекційний курс і практикум: Навчальний посібник. – Харків: Антиква, 2018. – 227 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://http://pidruchniki.ws/politologiya/>
2. <http://www.info-library.com.ua/>

Текст лекції

1. Генеза поняття політика.

Слово “політика” походить від античних часів, передусім від Платона та Аристотеля, (*polis* (гр.) – місто-держава; *polit* – усе, що з ним пов’язане, а саме: громадяни, управління...). Таким чином, слово “*politike*” грецькою мовою означає: “*мистецтво управління громадянами, державою*”. Доречі, зв’язок між словами “місто, громадянин” з грецької мови перейшов і у сучасні європейські мови: англійська – “*city-citizen*”, французька – “*cite-citoyen*”, російська – *город-гражданин (горожанин)*. До того ж, з античних часів саме місто було центром, основою держави. Тому основною проблемою політики вже тоді була проблема відповідності загальнодержавних інтересів інтересам громадян.

У сучасному політологічному словнику дається таке визначення поняття політики: **“організаційна, регулятивна і контрольна сфера суспільства, в межах якої здійснюється соціальна діяльність, спрямована головним чином на досягнення, утримання й реалізацію влади індивідами й соціальними групами задля здійснення власних запитів і потреб”¹**

Термін “політика” використовується в різних розуміннях:

а) “політика” – відносини між соціальними групами (включаючи і класи), окремими людьми, державами стосовно підпорядкування, панування, злагоди тощо;

б) “політика” – курс, напрямок управління владними структурами, як держави, так і економічних, політичних об’єднань громадян;

в) “політика” (в практичному вимірі) – це сфера боротьби за владу для реалізації певних намірів, програм окремими громадянами чи їх об’єднаннями;

г) “політика” (в широкому розумінні) – це мистецтво управляти людьми в суспільстві, державі.

Такі тлумачення “політики” дають змогу розрізнити два її аспекти:

Політика – сфера суспільного життя, де інтереси, які вступають у певні суперечності, регулюються владою, яка може застосовувати легальний примус.	Політика – відносини, де в боротьбі за завоювання влади чи за вплив на неї конфліктують особистості, соціальні групи, партії, громадські рухи.
--	---

Політика – це вид діяльності, який має чотири рівні:

1) Перший рівень – вирішення місцевих проблем (житло, школи, транспорт...); політична діяльність окремих громадян, їх об’єднань для впливу на владу;

2) Другий – локальний, регіональний рівень (міський, районний, обласний) вимагає втручання держави; політична діяльність переважно груп, асоціацій, зацікавлених в економічному розвитку регіону;

3) Третій – національний рівень визначається, головним чином, діяльністю держави як основного інституту організації суспільного життя на своїй території;

4) Четвертий рівень – міжнародний, політичну діяльність здійснюють державні зовнішні представництва, міжнародні організації (ООН, ЮНЕСКО, ЄС, НАТО).

Політична діяльність на всіх рівнях має свої особливості, загальні риси, а

основним суб’єктом політики є людина:

↓	↓	↓
Пасивні політики - всі громадяни держави, які своєю позицією виявляють ставлення до влади, хоч інколи, беруть участь у виборах, референдумах, цікавляться політикою.	Активні політики (на громадських засадах) – активісти політичних партій, довірені особи кандидатів у депутати, депутати органів місцевого самоврядування...	Професійні політики – керівники партій, нардепи, посадовці, які за політичну роботу отримують зарплату.

Таким чином, **політика – це особливий вид людської діяльності,**

пов'язаний зі здобуттям, здійсненням влади чи впливом на неї; це відносини між людьми, спільнотами, державами стосовно влади та організація управління цими відносинами задля реалізації соціально значущих інтересів і потреб.

Центральним, визначальним поняттям, джерелом політики виступає влада, про яку детально піде мова в наступних темах. Будь-який різновид політичної діяльності так чи інакше стосується владних відносин. "Владний" підхід до політики зосереджений навколо способів і засобів оволодіння і використання влади. "Владна" якість політики конкретизується через організації та інститути, в яких втілюється і матеріалізується влада. Інституціональні тлумачення політики виводять її зміст з діяльності держави як найважливішого інституту політики.²

2. Виникнення та становлення політичної науки.

З моменту виникнення людської цивілізації політика безперервно втручалася в життя навіть далеких від неї людей, змінювала облік і умови існування цілих народів.

У I тисячолітті до н. е. (VI-IV ст. до н. е) суспільство розвивалось у формі трьох периферійних цивілізацій, де панували уявлення про божественне походження влади та суспільного порядку – це історично **перша, міфологічна форма пізнання політики:**

Китай	Індія	Персія	Греція
Конфуціанство	Буддизм	Заратустра	філософія
теорія управління за допомогою доброчесності; владі (правителю) слід діяти так, щоб і народ розумів свій обов'язок, інакше „низькі люди” почнуть розбійничати, а перш ніж карати, треба виховати...	головне – це людина, її самовдосконалення; світ людини, що поза нею – не її світ, тому політика – несуттєвий чинник для її долі...	Головне для людини – добра думка, добре слово, добра справа; світло перемагає брехню, хитрість, маніпуляції	Сократ, Платон, Аристотель: політика має забезпечити благо людині й державі та законність для громадян.

Згодом політичні ідеї стали невід'ємні від філософсько-етичної форми. Вже Платон і Аристотель розуміли політику як науку про найкращий державний устрій, а її об'єктами бачили прекрасне й

справедливе, чого можна досягти в розумно організованій державі. **В той же час, саме Аристотель вже прагнув провести диференціацію між політикою, філософією та етикою.**

У V-XV ст. – періоді так званого середньовіччя, домінувала релігійна концепція у розвитку політичної думки. Яскравими представниками цього часу були мислителі, отці церкви - Аврелій Августин та Фома Аквінський.

В XVI ст. італієць Нікколо Макіавеллі виділив політичні дослідження в якості самостійного наукового напрямку і поставив у центр досліджень проблему державної влади, підпорядкував політичну думку вирішенню практичних завдань. **Він визначав політику як науку, що пояснює минуле, керує сучасним і може прогнозувати майбутнє.**

Значний внесок у становленні науки про політику зробили видатні мислителі XVII-XIX та початку XX століть, про що детально піде мова в наступній темі. До того ж, якщо в США наука про політику народилась із соціології, то в Німеччині – в межах філософії, Франції – теорії держави і права, Росії – літератури та революційної боротьби.

Справжнього професіоналізму політологія набула в XX столітті, її становлення пройшло **три основні етапи:**

<u>1920 – 1940</u> <u>рр.</u> ”Чиказька школа”: програми емпіричних досліджень, психологічна і соціологічна інтерпретація політики.	<u>Кінець 40–50 рр.</u> становлення політології як самостійної науки після II Світової війни в США та Західній Європі, пріоритет біхевіористського підходу.	<u>60-ті рр. XX.- поч. XXI ст.</u> застосування теорії ”раціонального вибору” як синтез психологічних, соціологічних та економічних підходів до дослідження людської поведінки.
---	--	---

Виокремлення політології у самостійну академічну дисципліну в основному завершилось у 1949 р. створенням під егідою ЮНЕСКО Міжнародної асоціації політичної науки. У СРСР до середини 60-х років панувало негативне ставлення до політології як виключно “буржуазної науки”. Згодом за ініціативою Ф. Бурлацького частково визнали право вчених розглядати ідеї реконструкції держави на засадах загальнолюдських цінностей, навіть дозволили створення Асоціації політологів Радянського

Союзу (жорстка політична цензура тоталітарної держави залишалась гальмом для розвитку політологічних досліджень).

Лише під час “Перебудови” в СРСР та в Україні відбулися кардинальні зміни в суспільно-політичному житті та справжнє становлення науки про політику. Заявили про себе наукові установи, що досліджують політичні проблеми: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень, Національний інститут стратегічних досліджень тощо. Створено Українську академію політичних наук, Українську асоціацію політологів, Асоціацію молодих політиків і політологів України. Отже політологія в Україні поступово посідає належне їй місце в системі суспільствознавства, помітніше впливає на реальні політичні процеси, становлення демократичної державності.³

3. Предмет, методи, функції політології, природа політичних знань.

Головним завданням політології є отримання знань про політичну владу, ефективність діяльності державних органів, інститутів, політичних партій, опозиційних сил, політичну активність громадян, порівняльний аналіз політичних систем сучасності тощо. В основі політології – узагальнення достовірних даних, закономірностей розвитку політичної сфери, урахування досвіду історії політичних вчень, пошуки шляхів вирішення глобальних геополітичних проблем, формування політичної свідомості, політичної культури громадян.

Основні точки зору щодо визначення предмету політології:

<p>Політичні проблеми вивчає не лише політологія, а й інші прикладні політичні науки, але у них недостатньо враховується цілісність політичної сфери, взаємозв'язок політичних явищ.</p>	<p>Виокремлення політології, що зосереджує увагу на теоретичних проблемах, і політичної соціології, яка займається прикладними питаннями, але це призводить до невизначеності її як самобутньої науки.</p>	<p>Політологія – загальна інтегральна наука про політику в усіх її проявах. У широкому розумінні – це наука про політику та її взаємовідносини з людиною і суспільством. У вузькому – це наука про політичну владу та політичне життя суспільства.</p>
---	---	---

Об'єктом політології є політична сфера суспільства, усі явища й процеси, що до неї належать.

Предметом політології є, в основному, феномен політичної влади, закономірності її функціонування і використання в державно - організованому суспільстві.

Структура політології як навчальної дисципліни:

↓	↓	↓
I. Загальна теорія: предмет, методи, природа політичних знань, парадигми, парадигмальні підходи, політичні теорії різних часів...	II. Теорії середнього рівня: поняття влади, її різновиди, політична система, моделі розвитку сучасної України та світовий досвід...	III. Загальні проблеми політичного процесу: Соціальні, міжнаціональні та міжнародні відносини і сучасна роль у них України...

Таким чином, політологія як наука і навчальна дисципліна має загальний характер, свій предмет, універсальні та специфічні закони розвитку, в той же час, співпрацює з іншими суспільними науками.

Методи політології – це способи дослідження політичного життя. Їх можна поділити на три групи:

Загальнофілософські методи дослідження	Загально наукові методи	Методи емпіричних досліджень
<ul style="list-style-type: none"> - соціологічний метод (вплив соціально-економічних факторів); - антропологічний (вивчення обумовленості політики природою людини); - нормативно-ціннісний (розробка ідеалу політичного ладу); - функціональний метод (аналіз взаємозв'язку політичних явищ); - біхевіористський метод (аналіз поведінки в політичному житті); - психологічний метод (зумовленість політики психологією людей); - історичний метод (історична аналогія); - критично-діалектичний (аналіз 	<ul style="list-style-type: none"> аналіз і синтез; індукція і дедукція; моделювання; теорія ігор; математичні, кібернетичні та науково-прогностичні методи та ін. 	<ul style="list-style-type: none"> - статистика, насамперед, електоральна - аналіз документів; - реальні спостереження політичних подій; - організація політичних дебатів, круглих столів...

політичних явищ через виявлення внутрішніх суперечностей як джерела саморуху політики) та ін.		
---	--	--

У вивченні політичних процесів застосовують такі **основні методологічні принципи**:

Принцип об'єктивності	Принцип історизму	Принцип соціального підходу
Орієнтує на вивчення об'єктивних закономірностей, які визначають процеси політичного розвитку. Кожне явище розглядають як багатогранне й суперечливе.	Передбачає розгляд фактів і політичних явищ у конкретно-історичних обставинах, у взаємозв'язку та взаємозумовленості, з урахуванням розстановки та політичної орієнтації соціальних, національних груп, верств, громадських організацій. Оцінюючи	Соціальний підхід має особливо важливе значення, коли оцінюють програми, реальну політичну діяльність партій, лідерів, їх роль у політичному розвитку суспільства. При цьому беруть до уваги характер соціальних інтересів, співвідношення соціально-класових сил у політичній боротьбі. Соціальний аналіз дає змогу зіставити класові інтереси із

Основні функції політології

- **Гносеологічна** (теоретико-пізнавальна) функція – це адекватне відображення в свідомості політичної реальності;

- **Методологічна** функція – способи, методи теоретичного дослідження політики та реалізація політичних знань;

- **Аксіологічна** функція – оцінка політичного устрою, інститутів, поведінки, подій;

- Функція **політичної соціалізації** – залучення громадян до політичного життя, формування громадянського суспільства;

- **Прогностична** функція – передбачення альтернативних моделей розвитку.

- **Прикладна** функція – раціоналізація політичного життя.

Закони і категорії політології

Закони і категорії політології, як і будь-якої суспільствознавчої

дисципліни, є науковими узагальненнями. Закономірне в політичному житті виявляється через діяльність суб'єктів політики та їх взаємодію. Закони політології виражають суть політичних явищ та суттєвий, необхідний, об'єктивний і регулярний зв'язок між ними.

Закони політології:

Закони структури	Закони функціонування	Закони розвитку
Визначають спосіб організації політичних систем, їх внутрішню визначеність і	Це суттєві необхідні зразки взаємодії між політичними суб'єктами політичного	Це закони переходу від одного порядку взаємовідносин в системі до іншого, від

Природа політичних знань

Нормативно-ціннісні знання	Казуальні (причинно-наслідкові)	Дескриптивні (описові)
До кінця XIX ст. в політичній науці домінували нормативні знання в пошуку ідеального політичного ладу. Нормативні знання, які базуються на світовому досвіді, залишаються і на сьогодні важливою складовою сучасної політології <i>(але їх не можна абсолютизувати)</i> .	Розкриття причинно-наслідкових зв'язків між різними соціальними й політичними явищами, подіями. Ефективність залежить, перш за все, від кваліфікації, професіоналізму та об'єктивності дослідників.	Науковий опис реальних подій, фактів в окремих країнах чи світі. Їх не можна абсолютизувати, бо багато залежить від достовірності матеріалів, суб'єктивного світогляду авторів.

Таким чином, природа політичних знань має такі основні джерела:

- **нормативно-ціннісні знання** – це риси, ознаки будь-якого політичного поняття;
- **казуальні знання** – це передумови та наслідки цих політичних явищ;
- **дескриптивні знання** – це опис, наявність чи відсутність в реальному політичному житті основних рис, ознак того чи іншого поняття.

Категорії політології:

Політика, політичні інтереси, цінності, політична боротьба, політична

влада, система, демократія, свобода, політичні відносини, свідомість, ідеологія, культура, держава, політична думка, політична діяльність, лідерство... Крім того, в політології широко використовуються поняття і категорії суміжних наукових дисциплін.

4. Поняття “парадигми” та основні парадигмальні підходи.

В двадцятих роках ХХ ст. американець Т. Кун ввів поняття парадигма (від грецького – *приклад, зразок*) – логічна модель побудови та вирішення пізнавальної проблеми. Самодостатність і домінування – саме такими рисами наділяє поняття «парадигма» Т. Кун. Парадигмою прийнято вважати сукупність стійких і загальнозначущих норм, теорій, методів, схем наукової діяльності, яка спирається на єдність у витлумаченні теорії, в організації емпіричних досліджень та інтерпретації наукових досліджень.

Однією з найбільш розроблюваних і традиційних парадигм досягнення суспільного життя є позиція, згідно з якою предметом аналізу виступає суспільство як сума окремих індивідів і соціальних груп, причому одним із основних методів дослідження є метод аналогії. Суспільство розглядається тут здебільшого як утворення, яке має ту саму природу, що й людина, і досліджується за допомогою тих самих категорій. Так виникають і легко, «природно» приживаються терміни суспільні (групові) потреби, суспільні (групові) почуття, суспільні (групові) інтереси і навіть суспільна (групова) свідомість. У даному випадку, відбувається перетворення об'єкта, на суб'єкт, на який спрямовані певні індивідуальні людські почуття. Так, суспільні почуття — це почуття індивіда, що мають своїм об'єктом суспільство, зміни у ньому. Це можуть бути почуття індивіда, завдяки яким, він, відчуває себе членом суспільства, або певної соціальної групи, але це не почуття суспільства чи соціальної групи.

Для політичної науки мають значення лише ті парадигми, які пояснюють сутність і природу політики, інтерпретують її основоположні джерела розвитку. До того ж, фундаментальний характер таких парадигм виявляється як на концептуальному (теоретичному), рівні, так і у вирішенні конкретних прикладних проблем.

Парадигмальні підходи

Теологічна й натуралістична парадигми	Соціальна і раціонально-критична парадигми
--	---

два етапи теологічної парадигми		соціальні парадигми	
До Середньовіччя панувала ідея надприродного пояснення походження влади, виключення людського начала, визнання лише божественного джерела влади. Природа визнавалась відображенням волі Бога!	В XIII ст. Фома Аквінський висунув ідею трьох елементів влади: принцип – Бог, спосіб – правитель, існування – народ. Божественне право дає владу не одній людині, а багатьом, передусім – народу!	Марксизм XIX–XX ст. абсолютизує роль економічних факторів та класової боротьби. В. Ленін: “Політика – це концентроване відображення економіки” та “морально все, що є на користь революції” .	Правова концепція. Право, а не політика має формувати владну волю суспільства. Закони мають зумовлювати зміст усіх політичних процесів. Державна влада після обмеження правом, з діючим механізмом противаг – стає справедливою.
Тоталітарні режими скопіювали логіку у взаємовідносинах суспільство - влада (<i>тільки Бога, релігію замінили певною ідеологією та вождами</i>); натуралістична парадигма розглядає людину як частину природи і пояснює політику природнім середовищем: географічними умовами, біологічною конструкцією, психічними якостями людини.		Таким чином соціальна парадигма політики розглядає її як похідну від інших соціальних сфер: економіки, права, соціальної структури, культури. Більш прагматичні підходи до розуміння природи політики у раціонально-критичній парадигми . Вона зорієнтована на розкриття внутрішньої природи політики, взаємодію її складових елементів. Політична взаємодія розглядається через постійні конфлікти та їх вирішення. Звідси і поява парадигми конфлікту (Р. Дарендорф) і парадигми консенсусу.	

Протягом XX ст. наведені вище парадигми залишалися дієвими в суспільствах і спиралися на такі цінності як умови проживання, можливість

реалізації та соціальне забезпечення. Але досягнення цих цінностей виявилось можливим двома шляхами – як демократичним так і тоталітарним. Адже не секрет, що тоталітарні режими трималися завдяки кращому на перших порах соціальному забезпеченню більшості громадян і задоволенню їхнього почуття власної гідності — не в останню чергу – національної. Заради цих цінностей люди були готові пожертвувати всім. Подолання фашизму й комунізму було передусім не перемогою зброї, а вищістю досягнень у розумінні патріотизму та кращій реалізації соціального забезпечення держав-переможниць.

Технічні удосконалення принципово нового характеру індустріального суспільства піднесені до рівня неперевершених досягнень, посприяли розвитку цінностей постіндустріального суспільства, таких як якість життя, свобода самовираження, демократизм. Сутність і природа політики почали визначатися інформаційними потоками, що поширювалися в різних країнах.

Демократизація політичної системи в значній мірі залежить від інформаційного капіталу політичного простору. Процеси демократизації і інформатизації тісно пов'язані між собою, що обумовило їх взаємодоповнюючий характер, інформатизація – супутник демократизації і неможлива без неї і навпаки. Інформаційні потреби сприяють розвитку орієнтацій в оточуючому середовищі, вибору певної лінії поведінки і рішення проблемних ситуацій, досягненню внутрішнього балансу і узгодженості. Без задоволення цих потреб неможлива розумна цілеспрямована діяльність людини. Тому ступінь розвитку інформаційних потреб і їх задоволення тісно пов'язані з політичною активністю індивіда.⁴ Процеси становлення і розвитку інформаційного суспільства в усьому світі мали вплив на Україну, що висунуло на порядок денний проблему адаптації державних структур, громадянського суспільства і особистості до нових інформаційних умов. Наразі ж, на нашу думку, час говорити про появу нової парадигми, що інтерпретує розвиток політики і активно впливає на інші суспільні процеси – **інформаційної**.

5. Роль політології в сучасному житті.

Політико-ідеологічна доктрина державотворення має особливе значення для України під час перехідного періоду. Пріоритет мусить належати правовій ідеї та рівню життя громадян. Тому на перший план виходить формування політичної свідомості, демократичних традицій, громадянського суспільства, політичної культури. А для цього необхідно

визначення політичних важелів розвитку країни та поєднання регулятивного впливу держави з саморегуляцією ринку.

Політична реформа в Україні, суперечливе введення якої з 2006 року спровокувало парламентську кризу, підвищує роль політології, перш за все, її прикладної, практичної функції. Як досягти ефективної системи влади з чітким балансом її інституцій та дієвою системою владних протидій? Як домогтися проведення системних законодавчих змін, реформування судочинства, правоохоронних органів, реального розширення повноважень місцевого самоврядування з відповідною адміністративно-територіальною реформою? Як остаточно подолати загрозу розколу України, штучний сепаратизм та спекуляції на мовному питанні? Для відповідей на ці та інші актуальні питання сьогодення і потрібна політологія. На сьогодні, перед нашою країною, постала нагальна потреба у кваліфікованих кадрах, фахівцях-політологах “нового мислення” з світовим досвідом спрямованим на процеси Євроінтеграції. При цьому необхідно враховувати **різні фактори впливу на сучасні політичні процеси**

позитивні фактори впливу (+)	негативні фактори впливу (–)
<ul style="list-style-type: none"> - наявність світового досвіду та певної вітчизняної конституційної бази; - виникаючий корпус висококваліфікованих політологів, включаючи “молоду генерацію”, яка отримала освіту в нових умовах; - зацікавленість більшості конструктивних політичних сил в реальних зрушеннях; - незворотність державотворчих ринкових процесів в суспільному житті. - здобутки свободи слова та прагнення народу не поступитися ними. 	<ul style="list-style-type: none"> - антагоністичні суперечки політиків у боротьбі за владу, залежність багатьох з них від олігархічних кланів та слабкість демократичних традицій народу; - загострення політичного протистояння після парламентських виборів 2006, 2007 років та партійна заангажованість частини вчених-політологів; - відсутність ефективних механізмів реалізації правових норм та відповідних санкцій за їх порушення; - засилля стереотипів у ставленні народу до НАТО, УПА тощо...

Безперечно, без об’єктивного політологічного аналізу, прогнозу, політики

приречені постійно натикатись на глухий кут. Це підтверджує, наприклад, перебіг політичних подій у Верховній Раді України в 2006-2010 роках. І не тільки в парламенті, а і за його межами політики заради власних амбіцій чи кланових інтересів створюють інституційні кризи. **Політика, перш за все, – це “мистецтво можливого”, тобто, для вирішення найактуальніших проблем необхідно шукати порозуміння як “більшості”, так і представникам опозиції, незалежно від їх формату.**